

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om tillämplig lag vid vissa försäkringsavtal av internationell karaktär

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en lag om tillämplig lag vid vissa försäkringsavtal av internationell karaktär. Syftet med propositionen är att bringa i kraft den lagstiftning som Europeiska gemenskapernas försäkringsdirektiv kräver, i den mån den gäller området för internationell privaträtt, dvs. den lag som skall tillämpas på försäkringsavtal. Propositionen hänför sig till avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).

Enligt propositionen skall den lag som skall tillämpas på försäkringsavtal fastställas enligt de föreslagna lagvalsreglerna, om såväl försäkringsgivarens centrala förvaltning som det driftställe från vilket försäkringen har beviljats är belägna i en EES-stat. En förutsättning för att de föreslagna lagvalsreglerna skall kunna tillämpas är dessutom att den risk som en skadeförsäkring omfattar är belägen på en EES-stats territorium eller att en livförsäkringstagare är varaktigt bosatt i en EES-stat. Lagvalsreglerna tillämpas därtill om en juridisk person har det driftställe som avtalet gäller för i en EES-stat. Inom de gränser som direktiven tillåter ges avtalsparterna enligt förslaget omfattande möjligheter att avtala om vilken lag som skall tillämpas på avtalet. Om ingen laghänvisning finns tillämpas på ett avtal om

skadeförsäkring enligt propositionen lagen i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt, under förutsättning att också risken är belägen i samma stat. I annat fall tillämpas lagen i den stat till vilken avtalet har sin närmaste anknytning. På obligatoriska skadeförsäkringsavtal tillämpas dock lagen i den stat där det är obligatoriskt att teckna försäkring. Om laghänvisning saknas tillämpas på avtal om livförsäkring lagen i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt.

En konsument som är varaktigt bosatt i Finland, kan enligt den föreslagna lagen skyddas i enlighet med de finska tvingande stadgandena om konsumentskydd. Enligt förslaget är en laghänvisning emellertid tillåten i konsumentavtal, om den inte inskränker sådana rättigheter som en konsument, som är varaktigt bosatt i Finland, har enligt finska tvingande stadgandena.

I den mån direktivet inte innehåller specialbestämmelser om vilken lag som skall tillämpas på försäkringsavtal, tillämpas enligt den föreslagna lagen de lagvalsregler som i allmänhet gäller för avtal av internationell karaktär.

Avsikten är att lagen skall träda i kraft samtidigt som EES-avtalet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	3	3. Propositionens verkningar	6
1. Nuläge	3	4. Beredningen av propositionen	6
1.1. Finsk rätt	3	5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	6
1.2. EG:s direktiv	3	DETALJMOTIVERING	7
1.2.1. Allmänt	3	1. Lagförslaget	7
1.2.2. Det huvudsakliga innehållet i lagvalsbestämmelserna	4	2. Ikraftträdande	13
1.2.3. Införande av lagvalsbestämmelser i vissa EFTA-länder	5	LAGTEXTER	13
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	5		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Finsk rätt

I lagen om tillämplig lag vid avtal av internationell karaktär (466/88) regleras allmänt vilken stats lag som skall tillämpas på avtalsparternas inbördes förhållande då avtalet hänförs sig till olika stater. Lagen har beretts på grundval av den konvention om tillämplig lag på avtalsförhållanden som EG-länderna ingick i Rom den 19 september 1980 (*Convention on the law applicable to contractual obligations, 80/934/EEG*). De finska stadgandena avviker dock i vissa detaljer från bestämmelserna i konventionen.

Enligt 4 § lagen om tillämplig lag vid avtal av internationell karaktär kan parterna avtala om vilken lag som skall tillämpas på deras inbördes förhållande, dvs. ta in en laghänvisning i avtalet. En laghänvisning skall vara uttrycklig eller på något annat sätt framgå tillräckligt tydligt av avtalet eller de omständigheter som sammanhänger med detta.

Om ingen laghänvisning har gjorts, skall på avtalet enligt 5 § tillämpas lagen i den stat till vilken avtalet med beaktande av samtliga omständigheter har sin närmaste anknytning. Om någon avtalsparts prestation är kännetecknande för avtalet, anses avtalet ha sin närmaste anknytning till den stat där denna part har sitt driftställe.

Lagen innehåller inga specialstadganden för försäkringsavtal. Eftersom ett försäkringsbolags prestation, dvs. ansvar för en risk av hävd har ansetts vara en prestation som är kännetecknande för försäkringsavtalet, vilket konstaterades i regeringens proposition angående lagen (RP nr 44/1987 rd s.17), tillämpas, när en laghänvisning saknas i försäkringsavtalet, lagen i den stat där försäkringsbolaget har sitt driftställe. Om det försäkringsbolag som är part i avtalet har driftställen i två eller flera stater är enligt 13 § 2 mom. det driftställe avgörande som har den närmaste anknytningen till avtalet och till prestation enligt avtalet.

Om emellertid en konsument är part i ett försäkringsavtal, skall avtalsförhållandet bedömas enligt 10 § i stället för enligt lagens allmänna stadganden. Om ett försäkringsavtal med en konsument har uppkommit på grund av att försäkringsgivaren eller hans ombud har

maknadsfört försäkringen i den stat där konsumenten är varaktigt bosatt, tillämpas lagen i denna stat på försäkringsavtalet. Den tillämpliga lagen kan då inte åsidosättas genom en laghänvisning.

I lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland (635/89) finns ett stadgande om tillämplig lag på försäkringsavtal. Enligt 4 § 1 mom. skall på rättsförhållanden som hänförs sig till ett utländskt försäkringsbolags verksamhet i Finland tillämpas finsk lag. Med finsk lag avses i detta lagrum rättsordningen i Finland eller rättsordningen i en sådan främmande stat som Finland skall tillämpa enligt internationelltprivaträttsliga anknytningsnormer.

Förhållandet mellan parter i ett försäkringsavtal regleras i Finland av lagen om försäkringsavtal (132/33). Lagen är till största delen dispositiv så att avtalsparterna kan göra avsteg från lagens stadganden. Lagen innehåller emellertid också tvingande stadganden, från vilka avsteg inte kan göras genom avtal. Syftet har varit att genom de tvingande stadgandena förhindra att avtalsvillkor som är för stränga för försäkringstagaren används. En totalrevidering av lagen om försäkringsavtal pågår vid justitieministeriet.

1.2. EG:s direktiv

1.2.1. Allmänt

EG-rådets första direktiv om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet med annan direkt försäkring än livförsäkring (73/239/EEG), nedan första skadeförsäkringsdirektivet, utfärdades år 1973. Bestämmelserna i det första skadeförsäkringsdirektivet har sedermera ändrats bl.a. genom direktiv om trafikförsäkring samt i synnerhet genom rådets andra direktiv om samordning av lagar och andra författningar angående annan direkt försäkring än livförsäkring, och med bestämmelser för att underlätta det effektiva utnyttjandet av friheten att tillhandahålla tjänster, och med ändring av direktiv 73/239/EEG (88/357/EEG), nedan andra skadeförsäkringsdirektivet. Det andra skadeförsäkringsdirektivet innehåller de bestämmelser som är viktigast för denna proposition, dvs. bestämmelserna om val av lag som

skall tillämpas på skadeförsäkringsavtal. Efter det andra skadeförsäkringsdirektivet har den 18 juni 1992 antagits ett direktiv om samordning av lagar och andra författningar angående annan direkt försäkring än livförsäkring, och med ändring av direktiv 73/239/EEG och 88/357/EEG, nedan tredje skadeförsäkringsdirektivet.

EG-rådets första direktiv om samordning av lagar och andra författningar angående rätten att starta och driva direkt livförsäkringsrörelse (79/267/EEG), nedan första livförsäkringsdirektivet, utfärdades år 1979. Det har senare ändrats genom rådets andra direktiv om samordning av lagar och andra författningar om direkt livförsäkring, och med bestämmelser för att underlätta det effektiva utnyttjandet av friheten att tillhandahålla tjänster, och med ändring av direktiv 79/267/EEG (90/619/EEG), nedan andra livförsäkringsdirektivet.

Det grundläggande syftet med direktiven om försäkringsverksamhet är att garantera medborgare och företag i medlemsstaterna likvärdiga möjligheter att utöva försäkringsverksamhet i medlemsstaterna. Direktiven i det andra skedet främjar frigörelsen av utbudet på försäkringstjänster inom EG. Syftet med det tredje skadeförsäkringsdirektivet är att inom EG övergå till principen om en enda koncession och tillsyn av den stat som har beviljat koncessionen.

1.2.2. Det huvudsakliga innehållet i lagvalsbestämmelserna

I fråga om de nu aktuella försäkringsdirektiven finns lagvalsbestämmelserna i artiklarna 7 och 8 i skadeförsäkringsdirektivet samt i artikel 4 i livförsäkringsdirektivet. Det tredje skadeförsäkringsdirektivet ändrar lagvalsbestämmelserna i det andra skadeförsäkringsdirektivet så till vida att begreppet stor risk utvidgas. På grund av ändringen är det möjligt för parterna i ett försäkringsavtal att i flera situationer än tidigare i princip avtala om en laghänvisning till lagen i vilken stat som helst.

Syftet med lagvalsbestämmelserna i direktiven är att garantera parterna i försäkringsavtalet en möjlighet att avtala om vilken lag som skall tillämpas på avtalet i de fall då avtalet har anknytning till två eller flera stater. Lagvalsbestämmelserna i direktivet anger miniminivån för möjligheterna till laghänvisning: varje med-

lemsstat måste erbjuda parterna i ett försäkringsavtal möjligheter till laghänvisning åtminstone i den utsträckning som direktiven bestämmer. Avtalsparterna kan friare än så komma överens om vilken lag som skall tillämpas, om det är möjligt enligt den lag som i enlighet med direktiven skall tillämpas på avtalet.

Hur fritt parterna i ett försäkringsavtal kan välja den lag som skall tillämpas i det enskilda fallet beror på försäkringsgrenen och på vilken anknytning avtalet har till olika stater. Avtalsparternas valfrihet är mest begränsad i fråga om livförsäkringsavtal och störst i fråga om sådana skadeförsäkringsavtal som omfattar stora risker. Direktiven reglerar inte separat sådana försäkringsavtal där ena parten är konsument.

När det gäller livförsäkringsavtal skall avtalsparterna enligt artikel 4 i det andra livförsäkringsdirektivet ha en möjlighet att göra en laghänvisning antingen till lagen i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt eller har sitt driftställe, eller till lagen i den stat vars medborgare försäkringstagaren är. Om ingen laghänvisning finns, skall lagen i den stat tillämpas där en fysisk person är varaktigt bosatt eller en juridisk person har ett sådant driftställe till vilket avtalet har anknytning.

Lagvalsbestämmelserna i skadeförsäkringsdirektiven bygger på två relevanta anknytningspunkter, dvs. var försäkringstagaren är varaktigt bosatt eller driftstället beläget samt var den risk försäkringen omfattar är belägen. I vilken eller vilka stater risken anses vara belägen bestäms separat. I fråga om skadeförsäkringsavtal som gäller stora risker skall det vara möjligt för avtalsparterna att utan begränsning avtala om en laghänvisning.

Har om en laghänvisning inte avtalats, skall på skadeförsäkringsavtal av internationell karaktär i första hand tillämpas lagen i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt och i andra hand lagen i den stat till vilken avtalet har sin närmaste anknytning. Ett skadeförsäkringsavtal antas ha starkaste anknytning till den stat där risken är belägen.

Enligt bestämmelserna i direktivet skall det vara möjligt att på avtalet tillämpa tvingande normer i domstolsstatens lag, oberoende av den lag som annars skall tillämpas på avtalet. Medlemsstaterna kan, om de vill, också tillåta att en främmande stats tvingande normer tillämpas, om avtalet har anknytning till staten i fråga. Det andra skadeförsäkringsdirektivet

innehåller dessutom ett bemyndigande enligt vilket medlemsstaterna kan kräva att lagen i den stat som föreskriver att det är obligatoriskt att teckna en försäkring tillämpas på den obligatoriska skadeförsäkringen.

1.2.3. Införande av lagvalsbestämmelser i vissa EFTA-länder

I Norge, Sverige och Österrike kommer lagvalsbestämmelserna i försäkringsdirektiven, såsom i Finland, att genomföras med en separat internationellprivaträttslig lag. I Norge lämnades ett lagförslag om saken den 22 maj 1992 och i Österrike sommaren 1992. I Sverige har ett lagförslag överlämnats till lagrådet i september och avsikten är att behandla det i riksdagen under hösten.

I Norge och Sverige har utgångspunkten för beredningen av lagen varit en annan än i Finland så till vida att ingetdera landet har en gällande allmän lag som skall tillämpas på avtalsförhållanden. I den lag som gäller försäkringsavtal har i vardera landet tagits in sådana allmänna bestämmelser som i Finland ingår i lagen om tillämplig lag vid avtal av internationell karaktär.

De norska, svenska och österrikiska lagförslagen bygger i fråga om skadeförsäkring på bestämmelserna i det *andra skadeförsäkringsdirektivet*. Detta torde för Norges och Österrikes del bero på att lagarna i stor utsträckning har beretts vid en tidpunkt då det ännu inte var säkert att det tredje skadeförsäkringsdirektivet skulle godkännas.

I Sverige och Österrike föreslås att *tillämpningsområdet* begränsas till stater inom EES. I Norge föreslås en lag med universalt tillämpningsområde. I ingen av de föreslagna lagarna finns bestämmelser som gör det möjligt att tillämpa *en främmande stats tvingande normer*. Alla lagförslagen innehåller en bestämmelse enligt vilken på *obligatorisk skadeförsäkring* skall tillämpas lagen i den stat där det är obligatoriskt att teckna försäkring.

De norska och svenska lagförslagen har inga bestämmelser om *konsumentskydd*. I den österrikiska propositionen finns en bestämmelse som skyddar försäkringstagaren. Enligt den är en laghänvisning tillåten vid konsumentavtal men den får inte inskränka de rättigheter försäkringstagaren har enligt österrikisk lag. Denna bestämmelse tillämpas inte på försäk-

ringsavtal som gäller stora risker, om försäkringstagaren har ingått avtalet i egenskap av företagare.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Syftet med propositionen är att i överensstämmelse med EES-avtalet bringa i kraft den lagstiftning som EG:s försäkringsdirektiv kräver, i den mån det är fråga om internationell privaträtt, dvs. den lag som är tillämplig på försäkringsavtal. *Lagens tillämpningsområde* har begränsats att i enlighet med direktiven gälla lagval i fråga om tillämplig lag vid försäkringsavtal i de fall då såväl försäkringsgivarens centrala förvaltning som det av försäkringsgivarens driftställen från vilket försäkringen har beviljats är belägna i någon av de stater som är avtalslutande parter i EES-avtalet. Ytterligare en förutsättning för att den föreslagna lagen skall tillämpas är att den risk en skadeförsäkring täcker är belägen på en EES-stats område eller att en livförsäkringstagare är varaktigt bosatt inom EES eller att det driftställe som har anknytning till avtalet är beläget i en EES-stat. Vilken lag som skall tillämpas på andra försäkringsavtal bestäms således fortsättningsvis enligt stadgandena i lagen om tillämplig lag vid avtal av internationell karaktär.

Vid beredningen av propositionen har man också övervägt att lagvalsreglerna enligt direktivet skall utsträckas att omfatta alla försäkringsavtal. Detta alternativ har dock övergivits framför allt på grund av att lagvalsreglerna i direktivet måste ses som en del av ett system som kommer att öppna försäkringsmarknaden inom EES.

Det föreslås att lagvalsreglerna i försäkringsdirektiven skall genomföras på ett sätt som så långt som möjligt motsvarar den finska lagstiftningstekniken. Stadgandena om tillämplig lag i direktiven är både invecklade och kasuistiska. Dessutom gäller de endast en del av alla försäkringsavtal. Därför kan de inte naturligt placeras i den lag om försäkringsavtal som är under beredning och inte heller i den allmänna lagen om lag tillämplig på avtalsförhållanden. Därför föreslås att en *separat lag* stiftas om de lagvalsregler som bygger på försäkringsdirektiven.

Propositionen har beaktat det tredje skade-

försäkringsdirektivet som godkändes den 18 juni 1992. Nationell lagstiftning som bygger på direktivet skall i EG-länderna bringas i kraft före den 1 juli 1994. I utkastet till det tredje livförsäkringsdirektivet finns inga förslag till ändring av lagvalsreglerna.

Inom de gränser som direktiven ställer föreslås att avtalsparterna skall få omfattande möjligheter att avtala om vilken lag som skall tillämpas på ett försäkringsavtal. Om ingen laghänvisning finns skall på försäkringsavtalet tillämpas lagen i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt, om också risken är belägen i denna stat. I annat fall tillämpas lagen i den stat till vilken avtalet har sin närmaste anknytning. På obligatoriska skadeförsäkringsavtal tillämpas emellertid lagen i den stat där det är obligatoriskt att teckna försäkring. Om ingen laghänvisning finns tillämpas på livförsäkringsavtal lagen i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt eller en juridisk person har det driftställe som avtalet gäller.

Direktiven skiljer inte mellan konsumentavtal och andra försäkringsavtal. De tillåter emellertid att sådana tvingande normer i domstolsstaten tillämpas som är avsedda att tillämpas oberoende av vilken lag som annars skall tillämpas. På denna grund är det också enligt direktiven möjligt att skydda en konsument som är bosatt i Finland i enlighet med de finska tvingande stadgandena i konsumentskyddslagen. På grund av den stora praktiska betydelsen av konsumentavtal föreslås att i lagen tas in ett förtydligande specialstadgande med detta innehåll. Enligt propositionen är laghänvisningar tillåtna vid konsumentavtal, men de saknar effekt till den del de inskränker de rättigheter som en konsument som är varaktigt bosatt i Finland har enligt de tvingande stadgandena i finsk lag.

Till den del det i ett direktiv inte finns specialbestämmelser om vilken lag som skall tillämpas på försäkringsavtal, tillämpas enligt propositionen de lagvalsregler som gäller avtal av internationell karaktär i allmänhet, dvs. lagen om tillämplig lag vid avtal av internationell karaktär.

Det har inte varit nödvändigt att ta in alla direktivens bestämmelser i lagförslaget. I propositionen finns bl.a. inte den bestämmelse i artikel 7.2.2 i det andra skadeförsäkringsdirektivet som tillåter tillämpningen av en främmande stats tvingande normer. Att göra bestäm-

melsen till en del av den nationella lagstiftningen är enligt ordalydelsen i direktivet frivilligt. Denna bestämmelse har lämnats utanför den föreslagna lagen eftersom det har ansetts att tillämpningen av den skulle leda till att förutsebarheten i lagskipningen och därmed också rättssäkerheten försvagas.

Till försäkringsdirektiven hänför sig inga dokument från beredningen som skulle styra tolkningen av bestämmelserna och lagvalsreglerna i direktiven har inte ännu tolkats i rättspraxis. Eftersom målet vid tillämpningen av uniform lagstiftning skall vara internationell homogenitet, har man i motiveringen till denna proposition inte försökt lägga fram omfattande tolkningsrekommendationer.

3. Propositionens verkningar

Propositionen har inga direkta ekonomiska eller organisatoriska verkningar.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. Ett samnordiskt möte har hållits och inofficiella förhandlingar har förts med representanter för justitieministerierna i Förbundsrepubliken Tyskland och Österrike.

Hearing om propositionsutkastet anordnades vid justitieministeriet den 18 augusti 1992.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Propositionen gäller för sin del ikraftträdandet av EES-avtalet.

Propositionen har samband med propositionen med förslag till lag om fritt tillhandahållande av försäkringstjänster vilken bereds vid social- och hälsovårdsministeriet samt till vissa lagar som har samband med dem, genom vilken bestämmelserna i EG:s liv- och skadeförsäkringsdirektiv vid försäljning av försäkringstjänster över gränserna i övrigt bringas i kraft.

Indirekt inverkan på den helhet som regleras i propositionen har också den totalrevidering av lagen om försäkringsavtal som nämns i avsnitt 1.1., den proposition som gäller en

ändring trafikförsäkringslagen och som bereds vid social- och hälsovårdsministeriet samt den konvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttsområde som EG:s och EFTA:s medlemsstater undertecknade i Lugano år 1988, dvs. den s.k.

Luganokonventionen. Regeringens proposition om godkännande av vissa bestämmelser i Luganokonventionen och därtill hörande protokoll (RP 177/1992 rd) har avslåtits i september 1992.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

Allmänna bestämmelser

1 §. *Tillämpningsområde.* Det föreslås att lagen skall tillämpas på sådana försäkringar som har beviljats vid ett driftställe som försäkringsgivaren har i en EES-stat. En annan förutsättning för att lagen skall kunna tillämpas som är oberoende av försäkringsgrenen är att försäkringsgivaren har sin centrala förvaltning i en EES-stat. Lagen är tillämplig på skadeförsäkringsavtal, om också den risk som försäkringen täcker är belägen i en EES-stat. Beträffande livförsäkringar är försäkringstagarens stadigvarande bostadsort den anknytning som är betydelsefull för tillämpningen av lagen eller, om försäkringstagaren är en juridisk person är anknytningen dess driftställe. Om en juridisk person har flera driftställen avses i lagen det driftställe som avtalet gäller.

vilken lag som skall tillämpas på försäkringsparternas förhållande bestäms enligt stadgandena i den föreslagna lagen liksom även en annan försäkrads än en avtalsparts eller en annan skadeståndsberättigad persons rätt gentemot försäkringsgivaren.

Lagen gäller inte försäkringar som folkpensionsanstalten sköter, eftersom de inte bygger på ett försäkringsavtal mellan försäkringsgivaren och försäkringstagaren.

Enligt 2 mom. skall lagen inte gälla återförsäkring, lagstadgad patient-, olycksfalls- eller pensionsförsäkring. Med återförsäkring avses en försäkring som en försäkringsgivare tecknar hos en annan försäkringsgivare för att täcka det ansvar han har för den försäkring han själv har beviljat (direkt försäkring). Enligt artikel 1 i det första livförsäkringsdirektivet och enligt artikel 1 i det första skadeförsäkringsdirektivet gäller direktiven endast direkt försäkring. Lag-

valsreglerna i direktiven har således utarbetats med tanke på avtalsförhållandet mellan försäkringsgivaren och försäkringstagaren och är inte som sådana tillämpliga på återförsäkringsförhållandet mellan olika försäkringsgivare. Inte heller den finska lagen om försäkringsavtal gäller återförsäkring. Det kan inte anses att försäkringsgivare i sina inbördes avtal behöver reglering av den typ som föreslås, utan de skall fritt kunna avtala om tillämplig lag.

Det första skadeförsäkringsdirektivet tillämpas inte på försäkringar som hör till den lagstadgade sociala tryggheten. Eftersom de lagstadgade olycksfalls- och patientförsäkringarna i Finland hör till den lagstadgade sociala tryggheten, föreslås att de lämnas utanför lagens tillämpningsområde. Enligt EES-avtalet skall det första livförsäkringsdirektivet inte heller tillämpas på den lagstadgade arbetspensionsförsäkringen i Finland, fastän försäkringar av liknande slag annars hör till tillämpningsområdet för livförsäkringsdirektiven. Därför föreslås att också den lagstadgade pensionsförsäkringen lämnas utanför lagens tillämpningsområde.

Den föreslagna lagen skall tillämpas på atomansvars- och läkemedelsskadeförsäkringar, fastän de faller utanför tillämpningsområdet för det andra skadeförsäkringsdirektivet och förslaget till lag om fritt tillhandahållande av försäkringstjänster samt till vissa lagar som har samband med dem. Begränsningen av tillämpningsområdet för skadeförsäkringsdirektiven avlägsnas genom artikel 37 i det tredje skadeförsäkringsdirektivet. Det föreslås att direktivet beaktas i denna proposition. Det faktum att atomansvars- och läkemedelsskadeförsäkringar inte ur lagvalssynpunkt skiljer sig från andra försäkringar talar också för att utsträcka den föreslagna lagens tillämpningsområde till att omfatta dem.

Lagen är tillämplig på försäkringavtal både mellan olika företag och mellan företag och enskilda.

2 §. *Definitioner.* I 1 och 2 mom. definieras vad som avses med liv- och skadeförsäkring i denna lag. Definitionerna motsvarar uppdelningen av försäkringar i liv- och skadeförsäkringar i direktiven. Bestämmelserna i skadeförsäkringsdirektiven gäller alla försäkringar utom livförsäkringar. Skadeförsäkringsdirektivens bestämmelser tillämpas således också på olycksfalls- eller sjukdomsförsäkringar, om de har beviljats som separata försäkringar. Enligt artikel 1.1.1 i det första livförsäkringsdirektivet är bestämmelserna i direktivet emellertid tillämpliga också på olycksfalls- och sjukdomsförsäkringar, om de har beviljats som tillägg till en livförsäkring.

I det föreslagna 3 mom. definieras begreppet laghänvisning. Med laghänvisning avses av hävd i internationellprivaträttslig terminologi ett avtalsvilkor om den lag som skall tillämpas på ett avtal.

Skadeförsäkring

3 §. *Riskens belägenhet.* Det föreslås att i paragrafen stadgas om den plats där risken är belägen på det sätt som artikel 2 d i det andra skadeförsäkringsdirektivet kräver. Det har till vissa delar varit nödvändigt att skriva texten i den föreslagna lagen på ett sätt som avviker från motsvarande stycke i direktivet för att sakinnehållet tolkat enligt finsk terminologi skall bli detsamma som i direktivet. Därför nämns t.ex. i paragrafens 1 punkt också en fastighet som försäkringsobjekt, trots att artikel 2 d första strecksatsen i direktivet endast talar om byggnader och dessas lösöre.

Paragrafens 4 punkt gäller riskens belägenhet i sådana fall då ingen av de tidigare punkterna i paragrafen kan tillämpas. Risken anses då vara belägen i den stat där en försäkringstagare som är en fysisk person är varaktigt bosatt. Om försäkringstagaren är en juridisk person skall risken enligt 3 § 4 mom. anses vara belägen i den stat där försäkringstagaren har det driftställe som avtalet gäller. Platsen där en juridisk persons centrala förvaltning är belägen och som nämns i 5 § 4 mom. har alltså ingen betydelse när riskens belägenhet definieras.

4 §. *Försäkring som gäller stora risker.* I

paragrafen definieras vad som avses med försäkring som gäller stora risker. Detta har betydelse för omfattningen av försäkringsavtalsparternas möjligheter till laghänvisning, eftersom avtalsparterna enligt 5 § 1 mom. i princip har obegränsade möjligheter att avtala om vilken lag som skall tillämpas på försäkringsavtal som gäller stora risker.

Risker som skall anses vara stora har definierats i artikel 5 d i det första skadeförsäkringsdirektivet, som genom artikel 5 i det andra skadeförsäkringsdirektivet fogades till det första skadeförsäkringsdirektivet. I denna artikel bygger definitionen av stora risker på skadeförsäkringsklassificeringen som är en bilaga till det första skadeförsäkringsdirektivet. Ingen separat bilaga föreslås ingå i denna lag, utan försäkringar som gäller stora risker definieras direkt i förevarande paragraf.

Enligt 1 § 1 mom. 1 punkten skall med försäkring som gäller stora risker avses försäkring som gäller landfordon, järnvägens rullande materiel, luftfartyg, fartyg eller godstransport. En försäkring som gäller stora risker gäller enligt 1 mom. också fraktförarens ansvar för landfordon, luftfartyg eller fartyg samt annat ansvar som orsakas av att landfordon, luftfartyg eller fartyg används. Lagrummet motsvarar artikel 5 d i, i det första skadeförsäkringsdirektivet.

Enligt 1 mom. 2 punkten. skall en kredit- eller borgensförsäkring anses vara en försäkring som gäller stora risker, om den hänför sig till försäkringstagarens yrke eller den näring han idkar. Med kredit- eller borgensförsäkring avses en försäkring vars objekt är en eller flera av följande risker: betalningsoförmåga, export-, avbetalnings-, intecknings- och lantbrukskrediter samt indirekt eller direkt borgen. En förutsättning för att lagrummet skall kunna tillämpas är att försäkringstagaren yrkesmässigt utövar industriell eller kommersiell verksamhet eller ett fritt yrke och att den risk kredit- eller borgensförsäkringen täcker hänför sig till sådan verksamhetsutövning. Stadgandet bygger på artikel 5 d ii, i det första skadeförsäkringsdirektivet.

Den föreslagna 1 mom. 3 punkten gäller försäkringar med stora risker i det fall att försäkringstagaren uppfyller de speciella krav som ställs för tillämpning. Lagrummet bygger på artikel 5 d iii första stycket i det första skadeförsäkringsdirektivet. Betydelsefulla faktorer för tillämpningen av 3 punkten är balans-

omslutningen, omsättningen och antalet anställda hos försäkringstagaren. Med antalet anställda avses det genomsnittliga antalet anställda under räkenskapsperioden.

Om försäkringstagaren uppfyller förutsättningarna för att 1 mom. 3 punkten skall kunna tillämpas anses ett försäkringsavtal i princip gälla stora risker. Utanför tillämpningsområdet för punkten blir endast rättsskyddsförsäkringar och försäkringar som gäller hjälp till turister, dvs. s.k. turistassistansförsäkringar. Med turist avses i detta sammanhang en fysisk person som är på resa, borta hemifrån eller borta från sin stadigvarande bostadsort.

Om försäkringstagaren hör till en koncern som är skyldig att göra upp koncernbokslut skall enligt 2 mom. vid tillämpningen av 1 mom. 3 punkten användas belopp enligt koncernbokslutet. Stadgandet bygger på artikel 5 d iii andra stycket i det första skadeförsäkringsdirektivet.

5 §. *Laghänvisning i skadeförsäkringsavtal.* Paragrafen gäller avtalsparternas möjlighet att avtala om vilken stats lag som skall tillämpas på deras inbördes avtal.

Enligt det föreslagna 1 mom. kan avtalsparterna utan begränsning avtala om vilken lag som skall tillämpas på avtalet, om försäkringen enligt 4 § gäller stora risker. Lagrummet motsvarar artikel 7.1 f i det andra skadeförsäkringsdirektivet sådana den lyder ändrad genom artikel 27 i det tredje skadeförsäkringsdirektivet. Avtalsparternas principiellt obegränsade laghänvisningsrätt kan i enskilda fall inskränka de normer som absolut skall tillämpas med stöd av de övriga stadgandena i förslaget. T.ex. skall på en obligatorisk försäkring oberoende av avtalsparternas vilja tillämpas lagen i den stat som bestäms av 8 § i förslaget. Normer som till sin karaktär är tvingande och som med stöd av 11 och 12 §§ i lagförslaget skall tillämpas kan inte heller åsidosättas genom avtal, ens om försäkringsavtalet gäller stora risker.

Andra meningen i 1 mom. stadgar om avtalsparternas möjligheter att i alla situationer avtala om en laghänvisning till lagen i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt. Stadgandet bygger på artikel 7.1 a — c i det andra skadeförsäkringsdirektivet.

I det föreslagna 2 mom. finns ett allmänt stadgande om laghänvisning, ifall den risk som försäkringen täcker är belägen annanstans än i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt. Stadgandet är också tillämpligt i situa-

tioner där risken enligt 3 § kan anses vara belägen på två eller flera staters områden. Eftersom avtalet då har anknytning till flera stater kan parterna avtala om tillämpning av lagen i vilken av dessa stater som helst. Om emellertid t.o.m. bara en av de risker försäkringen täcker är belägen i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt skall lagen i den staten tillämpas. Lagrummet bygger på artikel 7.1 b i det andra skadeförsäkringsdirektivet.

I 3 mom. finns ett undantag från det allmänna stadgandet i 2 mom. Enligt momentet är avtalsparternas möjlighet att göra laghänvisning mera omfattande än vad som anges i 2 mom., om försäkringstagaren utövar kommersiell eller industriell verksamhet eller ett fritt yrke och om avtalet omfattar risker i anslutning till dessa verksamheter. Parterna kan i detta fall avtala om tillämpning av annan lag än lagen i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt, även om någon av de risker som försäkringen täcker är belägen i detta land. På det sätt som ovan beskrevs erbjuder det allmänna stadgandet i 2 mom. inte samma möjlighet. Momentet motsvarar artikel 7.1 c i det andra skadeförsäkringsdirektivet.

Som exempel på tillämpning av de lagvalsregler som ingår i 1 — 3 mom. kan nämnas ett försäkringsavtal som ett finskt företag har träffat med ett tyskt försäkringsbolag. Avtalet gäller fastigheter som företaget har i Belgien, Finland och Frankrike. Avtalsparternas möjlighet att göra en laghänvisning beror här på om de risker som skall täckas av försäkringen anknyter till det tecknande företagets näringsverksamhet. Om riskerna inte har något samband med den verksamhet försäkringstagaren utövar, kan avtalsparterna inte avtala om en laghänvisning till någon annan än finsk lag, eftersom en av de risker som skall försäkras är belägen i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt. Om fastigheterna åter har anknytning t.ex. till den näringsverksamhet ett finskt företag utövar inom byggnadsbranschen, kan försäkringsavtalsparterna i enlighet med 3 mom. göra en laghänvisning till belgisk, finsk eller fransk lag. En laghänvisning kan emellertid i princip inte göras till lagen i den stat där försäkringsgivaren har sitt driftställe, om inte avtalet har anknytning till staten i fråga enligt 1 eller 2 mom.

I paragrafens 4 mom. ingår en precisering för den händelse att skadeförsäkringstagaren är en

juridisk person. I stället för stadigvarande bostadsort anses då den plats där försäkringsstagarens centrala förvaltning är belägen vara en sådana anknytning som avses i lagvalsregeln. Paragrafen bygger på bestämmelserna i artikel 7.1 a, b och c i det andra skadeförsäkringsdirektivet.

En fysisk persons stadigvarande bostadsort anses finnas i den stat där han faktiskt är varaktigt bosatt, oberoende av att han eventuellt officiellt är folkbokförd i en annan stat.

6 §. *Precisering av laghänvisningsmöjligheten.* I paragrafens 1 mom. finns ett stadgande som motsvarar bestämmelserna i artikel 7.1 a andra meningen samt 7.1 d i det andra skadeförsäkringsdirektivet, vilket utvidgar möjligheten att avtala om tillämplig lag. I momentet stadgas om möjligheten till laghänvisning, om det åtminstone i en av de lagar som bestäms enligt 5 § 1 — 3 mom. tillåts fri laghänvisning, dvs. hänvisning till lagen i vilken tredje stat som helst. Avtalsparterna kan enligt 1 mom. utnyttja ett dylikt stadgande och avtala att lagen i någon sådan stat som inte har en anknytning enligt 5 § 1 — 3 mom. till avtalet skall tillämpas på skadeförsäkringsavtalet.

I praktiken skulle tillämpningen av 1 mom. på exemplet ovan medföra att det finska företaget och tyska försäkringsbolaget skulle kunna avtala om tillämpning också av annan lag än belgisk, finsk eller fransk, om någon av dessa lagar tillåter fri laghänvisning.

Det föreslagna 2 mom. innehåller ett undantag från huvudregeln om att avtalsparterna primärt kan avtala endast om tillämpning av lagen i den stat där försäkringstagaren är bosatt eller risken är belägen. Om ett avtal nämligen endast täcker sådana försäkringsfall som inträffar i en annan stat än den där risken är belägen enligt 3 § i lagförslaget, kan avtalsparterna också avtala om en laghänvisning till lagen i en sådan stat. Stadgandet ger avtalsparterna ytterligare ett alternativ när de väljer lag och utesluter alltså inte lagstiftningen i de stater som avses i 5 § 1 — 3 mom. från möjligheten till laghänvisning. Det är skäl att notera att utvidgningen av 1 mom. inte utsträcker sig till den situation som regleras i 2 mom.

Enligt artikel 7.1 h första meningen i det andra skadeförsäkringsdirektivet skall laghänvisningen "*antingen uttryckligen anges eller tillräckligt klart framgå av villkoren i försäkringsavtalet eller av omständigheterna i det enskilda fallet*". Ordalydelsen i direktivet mot-

svarar i sak 4 § 1 mom. lagen om tillämplig lag vid avtal av internationell karaktär, enligt vilket "en laghänvisning skall vara uttrycklig eller på något annat sätt framgå tillräckligt tydligt av avtalet eller de omständigheter som sammahänger med detta". Stadgandet i den allmänna lagen skall enligt den föreslagna 13 § också tillämpas på försäkringsavtal enligt förevarande proposition. Därför har det inte varit nödvändigt att ta in ett uttryckligt stadgande om detta i den föreslagna lagen.

7 §. *Tillämplig lag när laghänvisning saknas.* Paragrafen innehåller stadganden om vilken lag som skall tillämpas på ett försäkringsavtal för den händelse att ingen laghänvisning har gjorts.

Enligt 1 mom. skall lagen i den stat tillämpas där försäkringstagaren är varaktigt bosatt eller, om det är fråga om en juridisk person, där den i 5 § 4 mom. nämnda centrala förvaltningen finns, om också risken är belägen i samma stat. Stadgandet följer artikel 7.1 a första meningen i det andra skadeförsäkringsdirektivet.

I annat fall tillämpas lagen i den stat till vilken avtalet närmast har anknytning. Detta motsvarar artikel 7.1 h fjärde meningen i det andra försäkringsdirektivet och 5 § i lagen om tillämplig lag vid avtal av internationell karaktär. Det är då inte någon enskild anknytning i sig som avgör vilken lag som skall tillämpas, utan försäkringsavtalet och omständigheterna i anslutning till det ses som en helhet. Beaktansvärda anknytningar är försäkringsgivarens, försäkringstagarens eller den försäkrades driftställe eller hemort, den plats där risken är belägen samt den plats där försäkringsavtalet har träffats eller huvudsakliga förhandlingar om det har förts. Betydelse kan också fästas vid att avtalet innehåller standardvillkor som bygger på bestämmelser i en viss rättsordning samt vid försäkringsavtalets eventuella anknytning till andra försäkringsavtal som hör till en viss rättsordning. Också villkor som gäller laga forum eller forum för skiljeförfarande kan tas i betraktande som anknytning.

I 2 mom. preciseras principen om närmaste anknytning på det sätt som artikel 7.1 h i det andra skadeförsäkringsdirektivet kräver. Enligt principen antas ett försäkringsavtal ha närmaste anknytning till den stat där risken är belägen. Antagandet kan emellertid åsidosättas, om det kan visas att ett enskilt avtal har starkare anknytning till en annan stat.

8 §. *Obligatorisk försäkring.* Artikel 8.4 c i det andra skadeförsäkringsdirektivet innehåller

ett bemyndigande enligt vilket medlemsstaterna kan bestämma att lagen i den stat där en försäkring är obligatorisk alltid skall tillämpas på obligatoriska försäkringar. Med anledning av bemyndigandet föreslås att i lagen tas in ett stadgande med detta innehåll. Syftet med stadgandet är att säkerställa att finsk lag tillämpas på alla sådana försäkringar som är obligatoriska i Finland.

Med obligatorisk försäkring avses en försäkring som skall tecknas enligt en förpliktelse i lag. Obligatoriska försäkringar enligt förevarande paragraf är bl.a. försäkringar enligt 23 § atomansvarighetslagen (484/72) och 12 § lagen om ansvarighet för oljeskador förorsakade av fartyg (401/80) samt trafikförsäkring.

I praktiken är det möjligt att ett försäkringsavtal gäller en sådan försäkring som är obligatorisk i flera men inte i alla stater som har anknytning till avtalet. Då tillämpas enligt grundtanken i direktivens lagvalsregler lagen i den av staterna som kräver försäkringen och som har närmast anknytning till avtalet. Antagandet om företräde för lagen i den stat där risken är belägen, vilket nämns i 7 § 2 mom. i förslaget, gäller för försäkringsavtalens del också lagval som sker i dylika specialfall.

Livförsäkring

9 §. *Allmänt lagvalsstadgande för livförsäkringsavtal.* Det föreslås att paragrafen skall stadga om vilken lag som skall tillämpas på ett livförsäkringsavtal, om ingen laghänvisning har gjorts. Stadgandet motsvarar artikel 4.1 första meningen i det andra livförsäkringsdirektivet.

Enligt den grundläggande regeln i paragrafen skall ett livförsäkringsavtal bedömas enligt lagen i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt.

Om en juridisk person är försäkringstagare, t.ex. då en arbetsgivare tecknar en gruppförsäkring för sina arbetstagare, skall anknytningen anses vara det av försäkringstagarens driftställen som anknyter till avtalet.

10 §. *Laghänvisning i livförsäkringsavtal.* Enligt det föreslagna 1 mom. kan avtalsparterna avtala om vilken stats lag som skall tillämpas på deras försäkringsavtal, förutsatt att detta är tillåtet enligt den stat som nämns i 9 §. Momentet motsvarar artikel 4.1 andra meningen i det andra livförsäkringsdirektivet.

I 2 mom. föreslås i enlighet med artikel 4.2 i

direktivet att en laghänvisning till lagen i den senare staten kan göras, om försäkringstagaren är bosatt i en annan stat än den vars medborgare han är.

Särskilda stadganden

Direkt tillämpbara normer. Bestämmelserna i artikel 7.2 första stycket i det andra skadeförsäkringsdirektivet och artikel 4.4 första stycket i det andra livförsäkringsdirektivet tillåter att sådana rättsregler i domstolsstaten tillämpas som är avsedda att vara tvingande oberoende av vilken lag som annars skall tillämpas på ett försäkringsavtal. Denna s.k. princip om direkt tillämpbara normer finns inskriven i 12 § lagen om tillämplig lag vid avtal av internationell karaktär och gäller således i Finland också i fråga om andra avtalsförhållanden.

Den grundläggande tanken bakom principen om direkt tillämpbara normer är att vissa normer som ingår i domstolens egen rättsordning till sin natur är sådana att de måste kunna tillämpas direkt — utan någon form av lagval — i alla fall som kommer före i den staten. Sådana normer i avtalsförhållanden är t.ex. valutastadganden, import- och exportbegränsningar, konkurrenslagstiftning samt stadganden om arbetsförhållanden och ordre public. Att ett stadgande är tvingande i internationella situationer framgår inte ofta uttryckligen, utan hur tvingande ett stadgande är måste avgöras med utgångspunkt i syftet med stadgandet. Det allmänna stadgandet om skälighet i 36 § (956/82) lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättsens område har exempelvis i allmänhet ansetts vara tvingande i denna bemärkelse. I sista hand blir saken beroende av domstolens prövning.

Det föreslås att i lagen tas in både ett allmänt stadgande om tillämpning av tvingande stadganden i finsk lag (11 §) och ett stadgande som uttryckligen gäller konsumentförsäkringar (12 §).

11 §. *Tillämpning av tvingande stadganden i finsk lag.* Den föreslagna lagen gör det möjligt att på det sätt som ovan anfördes tillämpa tvingande stadganden i finsk lag i situationer där avtalet i övrigt skall bedömas enligt utländsk lag. T.o.m. i avtalsförhållanden av internationellrättslig karaktär kan bl.a. sådana stadganden anses vara tvingande som skyddar

försäkringstagaren från oskäliga påföljder, om försäkringsgivaren försummar skyldigheten att lämna information eller andra biförpliktelser, såsom att iaktta säkerhetsföreskrifter eller skyldigheten att avvärja eller minska skadan.

Det föreslagna stadgandet förpliktar inte att tillämpa ett tvingande stadgande i finsk rätt, utan skapar endast förutsättningar för att göra det. Den möjlighet stadgandet ger kan man låta bli att utnyttja, bl.a. om ett försäkringsavtal endast har svag anknytning till Finland.

12 §. *Tillämpning av finska konsumentskyddsstadganden.* Syftet med den föreslagna paragrafen är att finska konsumenter garanteras den rättsställning som finsk konsumentlagstiftning erbjuder också i försäkringsavtal av internationell karaktär.

Enligt 10 § lagen om tillämplig lag vid avtal av internationell karaktär skall finsk lag tillämpas på en konsuments ställning i ett rättsförhållande, om han är varaktigt bosatt i Finland och om avtalet har kommit till som ett resultat av att den näringsidkare som är konsumentens avtalspart eller dennes företrädare har marknadsfört sin produkt i Finland. Tillämplig lag kan då inte åsidosättas genom laghänvisning. Eftersom det alltså endast är dispositiva finska konsumentskyddsstadganden som kan åsidosättas i avtal av internationell karaktär, skall alla tvingande konsumentskyddsstadganden anses vara tvingande enligt den föreslagna 11 §.

I motsats till 11 § är tillämpningen av de tvingande finska konsumentskyddsstadgandena inte enligt det föreslagna stadgandet beroende av prövning, utan dylika stadganden skall tillämpas i de situationer som anges i paragrafen. Vid en bedömning av huruvida ett avtal har kommit till under de omständigheter som anges i stadgandet måste begreppet marknadsföring behandlas i vidsträckt bemärkelse. Försäkringsgivaren kan anses ha marknadsfört en försäkring i Finland bl.a. om annonser om den har ingått i en finsk tidning eller om han har sänt reklam direkt till konsumenten. Också direkt telefonförsäljning faller under detta stadgande. Kraven i 1 mom. torde kunna anses uppfyllda, om försäkringsgivaren eller hans ombud har tagit emot en beställning av konsumenten i den stat där konsumenten är varaktigt bosatt. Om konsumenten i stället beställer en försäkring t.ex. på grundval av en annons i en utländsk tidning eller efter att ha bekantat sig med försäkringen utomlands faller inte ett försäkringsavtal som har träffats på grund

därav inom ramen för förevarande paragraf. Inte heller ett försäkringsavtal som en konsument ingår utomlands på försäkringsgivarens driftställe hör till tillämpningsområdet för 1 mom., även om konsumenten hade bekantat sig med försäkringen genom reklam som han sett i Finland eller som sänts till honom.

Direktiven tillåter inte att en laghänvisning förbjuds helt och hållet ens i konsumentförhållanden. Med avvikelse från det finska allmänna stadgandet om avtalsförhållanden har förslaget i princip också godkänt laghänvisningar i konsumentavtal. Genom en laghänvisning är det därmed i det enskilda fallet möjligt att förbättra konsumentens ställning. Däremot är det inte möjligt att försvaga konsumentens ställning med stöd av förevarande lagrum. En laghänvisning är utan verkan till den del den leder till en inskränkning av konsumentens rättigheter. Verkan på konsumentens ställning av lagen i den stat som en laghänvisning avser och lagen där konsumenten är varaktigt bosatt skall bedömas särskilt för varje enskild tvistefråga som uppstår.

13 §. *Stadganden om tillämplig lag i allmänhet.* Enligt artikel 7.3 i det andra skadeförsäkringsdirektivet och artikel 4.5 i det andra livförsäkringsdirektivet skall på försäkringsavtal som avses i direktiven tillämpas allmänna regler inom området för internationell privaträtt, i frågor som inte regleras i direktiven. I Finland finns dessa stadganden i lagen om tillämplig lag vid avtal av internationell karaktär, nedan den allmänna lagen.

Sekundärt tillämpliga stadganden i den allmänna lagen är i synnerhet de lagrum som gäller giltighet i fråga om avtalets form (6 §), materiell giltighet (7 §), överföring av rättigheter (8 §) samt grunderna för Finlands rättsordning (11 §). Också 4 § i den allmänna lagen som gäller laghänvisning och ändring av laghänvisning samt förbudet i 14 § mot återförvisning (*renvoi*) skall tillämpas på försäkringsavtal som hör till tillämpningsområdet för den nu föreslagna lagen. Med förbud mot återförvisning avses att när lagen i en främmande stat tillämpas, iaktas de materiella normerna i dess rättsordning men inte dess lagvalsregler.

Med stöd av paragrafen blir den allmänna lagens stadganden tillämpliga också i vissa frågor som det inte har ansetts vara ändamålsenligt att reglera separat i propositionen, fastän det har gjorts i direktivet. Bestämmelserna i artikel 4.3 i det andra livförsäkringsdirektivet

och artikel 7.1 i i det andra skadeförsäkringsdirektivet om förbundsstatssystemen har inte tagits in i propositionen, utan har lämnats beroende av motsvarande stadgande (15 §) i den allmänna lagen.

På motsvarande sätt har i propositionen inte tagits in bestämmelsen i artikel 7.1 h tredje meningen i det andra skadeförsäkringsdirektivet enligt vilket på en del av avtalet undantagsvis kan tillämpas lagen i en annan stat än på avtalet i övrigt. Denna lagvalsregel finns i 5 § 3 mom. i den allmänna lagen.

Ikraftträdande

14 §. *Ikraftträdande.* Det föreslås att lagen tillämpas på avtal som har ingåtts efter att lagen har trätt i kraft.

2. *Ikraftträdande*

Lagförslaget anknyter till EES-avtalet. Därför föreslås att lagen träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om tillämplig lag vid vissa försäkringsavtal av internationell karaktär

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag stadgas om vilken stats lag som skall tillämpas på ett försäkringsavtal när försäkringsgivarens centrala förvaltning är belägen i en stat som är avtalsslutande part i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (*EES-stat*) och försäkringen har beviljats från försäkringsgivarens driftställe i en EES-stat samt

1) den risk som omfattas av skadeförsäkringen är belägen i en EES-stat, eller

2) livförsäkringstagarens stadigvarande bostadsort eller, om försäkringstagaren är en juridisk person, det driftställe som avtalet gäller är beläget i en EES-stat.

Lagen gäller inte återförsäkring och inte heller lagstadgad patient-, olycksfalls- eller pensionsförsäkring.

2 §

Definitioner

Med *livförsäkring* avses i denna lag också en olycksfalls- eller sjukdomsförsäkring som tecknas som tillägg till en livförsäkring.

Med *skadeförsäkring* avses i denna lag annan försäkring än livförsäkring.

Med *laghänvisning* avses ett avtalsvillkor om den lag som skall tillämpas på ett avtal.

Skadeförsäkring

3 §

Riskens belägenhet

Den försäkrade risken anses vara belägen

1) i den stat där egendomen är belägen, om försäkringen avser en fastighet eller byggnad eller en byggnad och dess lösöre, till den del byggnaden och lösöret täcks av samma försäkring,

2) i den stat där ett fordon är registrerat, om försäkringen avser ett fordon,

3) i den stat där försäkringstagaren har tecknat försäkringen, om försäkringen har en giltighetstid av högst fyra månader och täcker rese- eller semesterrisker, samt

4) i andra fall än de som nämns ovan, i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt eller, om försäkringstagaren är en juridisk person, i den stat där han har det driftställe som avtalet gäller.

4 §

Försäkring som gäller stora risker

Med försäkring som gäller stora risker avses

1) försäkring som gäller landfordon, järnvägens rullande materiel, luftfartyg, fartyg eller godstransport, fraktförarens ansvar för landfordon, luftfartyg eller fartyg eller något annat ansvar som orsakas av att landfordon, luftfartyg eller fartyg används,

2) kredit- eller borgensförsäkring som gäller försäkringstagarens yrkes- eller näringsverksamhet,

3) annan försäkring som har tecknats till skydd för egendomsskada, förmögenhetsskada eller skadeståndsansvar med undantag av rättskyddsförsäkring och försäkring som gäller hjälp till turister, om försäkringstagaren uppfyller minst två av följande tre kriterier:

a) försäkringstagarens balansomslutning är större än 37,2 miljoner mark,

b) försäkringstagarens omsättning är större än 76,8 miljoner mark,

c) antalet anställda hos försäkringstagaren under räkenskapsperioden i genomsnitt är större än 250.

Om försäkringstagaren hör till en koncern som skall göra upp koncernbokslut skall vid tillämpningen av 1 mom. 3 punkten koncernbokslutets belopp användas.

5 §

Laghänvisning i skadeförsäkringsavtal

Avtalsparterna kan utan begränsning avtala om en laghänvisning i sådana försäkringsavtal som nämns i 4 §. Likaså kan alltid avtalas om en laghänvisning till lagen i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt.

Om risken inte är belägen i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt, kan avtal ingås om laghänvisning till lagen i den stat där risken är belägen.

Om försäkringstagaren utövar kommersiell eller industriell verksamhet eller ett fritt yrke och om avtalet omfattar flera risker i olika stater i anslutning till dessa verksamheter, kan avtal ingås om laghänvisning till lagen i någon av dessa stater.

Om försäkringstagaren är en juridisk person anses i de fall som anges i 1 och 2 mom. anknytningen vara den ort där försäkringsta-

garens centrala förvaltning är belägen, i stället för den där försäkringstagaren är varaktigt bosatt.

6 §

Precisering av laghänvisningsmöjligheten

Avtalsparterna kan utan begränsning avtala om en laghänvisning, om detta är tillåtet enligt lagen i någon stat som avses i 5 §.

Om försäkringen ersätter endast sådana försäkringsfall som inträffar i en annan stat än den stat där risken är belägen, kan avtalsparterna alltid avtala om en hänvisning till lagen i den först nämnda staten.

7 §

Tillämplig lag när laghänvisning saknas

Har om en laghänvisning inte avtalats enligt 5 eller 6 §, skall lagen i den stat tillämpas där försäkringstagaren är varaktigt bosatt eller där den i 5 § 4 mom. nämnda centrala förvaltningen är belägen, om också risken är belägen i samma stat. I annat fall tillämpas lagen i den stat till vilken avtalet har sin närmaste anknytning.

Avtalet anses ha närmaste anknytning till den stat där risken är belägen, om inte något annat visas.

8 §

Obligatorisk försäkring

Utän hinder av vad som stadgas ovan skall på obligatorisk försäkring tillämpas lagen i den stat där det är obligatoriskt att teckna försäkring.

Livförsäkring

9 §

Allmänt lagvalsstadgande för livförsäkringsavtal

På avtal om livförsäkring tillämpas lagen i den stat där försäkringstagaren är varaktigt bosatt. Om försäkringstagaren är en juridisk person tillämpas lagen i den stat där han har det driftställe som avtalet gäller.

10 §

Laghänvisning i livförsäkringsavtal

Parterna i ett livförsäkringsavtal kan avtala

om en laghänvisning, om det är möjligt enligt lagen i den stat som nämns i 9 §.

Om försäkringstagaren är en fysisk person och han är varaktigt bosatt i en annan stat än den där han är medborgare, kan avtalsparterna avtala om en laghänvisning till lagen i den senare staten.

Särskilda stadganden

11 §

Tillämpning av tvingande stadganden i finsk lag

Utan hinder av att ett försäkringsavtal skall bedömas enligt lagen i en främmande stat, får sådana stadganden i finsk lag tillämpas som är tvingande oberoende av vilken lag som annars är tillämplig på avtalet.

12 §

Tillämpning av finska konsumentskyddsstadganden

Om den ena parten i ett försäkringsavtal är en konsument som är varaktigt bosatt i Fin-

land och, om avtalet har uppstått som ett resultat av att försäkringsgivaren eller hans ombud har marknadsfört en försäkring i Finland, tillämpas sådana tvingande stadganden i finsk lagstiftning som skyddar konsumenten. Genom en laghänvisning får inte konsumentens rättigheter enligt dessa stadganden inskränkas.

13 §

Stadganden om tillämplig lag i allmänhet

Till den del något annat inte stadgas i denna lag skall tillämplig lag bestämmas enligt lagen om tillämplig lag vid avtal av internationell karaktär (466/88).

Ikraftträdande

14 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Lagen tillämpas på avtal som har ingåtts efter att lagen har trätt i kraft.

Helsingfors den 16 oktober 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Justitieminister *Hannele Pokka*

